

nahrbtniku. Prepričani so bili, da sem še daleč zadaj.

Sonce je nenadoma kar prijetno grelo. Slekem sem se in sušil obleko. Ko so oni trije dospeli, sem jim povedal, da sem ves čas hodil po dobro vidni sledi v prepričanju, da je njihova. Toda Joža je povedal, da je zjutraj malo za domom srečal Trentarja s kar zajetnim gamsom na plečih – in sam sem šel po njegovi sledi levo skozi Bukovlje, oni pa po desni stezi. Tako smo se zgrešili. – Da so si partizani pridobili naklonjenost Trentarjev, so jim obljubili, da bo po vojni »jaga frej« ... Pa je tisti Trentar to hitro izkoristil. Joža ga je poznal, mi pa smo raje »preslišali«, kdo je bil. Človek nič ne ve ... Hiteli smo naprej, da nesrečno Pavlo še do noči oddejamo in spravimo iz stene.

PNOSNO TRMASTA PAVLA

Joža nam je pravilno povedal in pokazal, kje je ponoči izplezal, pa mu nismo verjeli. Klicali smo Pavlo, a se, trma, ni oglasila. Predolgo smo motovili tam zgoraj in ujela nas je noč. Prebedet smo jo šli v opuščeno italijansko vojašnico.

Zjutraj je Janez odšel na rob stene, od koder je istočasno videl Pavlo in nas. Dal nam je znamenje, kje naj se spustimo dol. Joža je medtem pripovedoval, v kako gosti megli je izplezal. Pri spuščanju sem na tleh našel klin in ga pokazal Joži, ki je dejal, da je to tisti, ki ga je sinoči kar v meglo zabil, tako gosta da je bila, ko pa se je razkadila, je padel na tla.

Zadnje metre se je do Pavle spustil Tomaž, saj je bil vrhni manevrov bolj vešč.

Nesrečnica je v roki držala plitvo pločevinko in izvešena lovila kaplje, ki so padale čez previs. Pa kaj, ko se je vsaka kaplja, ko je udarila na pločevino, razletela! Samo jezik si je ovlačila, pa tako daleč se je morala izvesti.

Veliko je zdržala. Pa je bila še vedno tako ponosna ali pa trmasta, da ji je Tomaž zaman dopovedoval, naj se pusti izvleči. Ko smo to vendarle poskusili, se je pričela odvezovati. Sprijaznili smo se pač s tem in gledali, da je bila vrv čimbolj ohlapna. Tako je Pavla le dobro varovana sama izplezala.

Tomaž mi je pozneje dejal, da bi morala biti Pavla vsaj še eno noč pod tistim previsom, da bi bila tako »omehčana«, da bi jo na »ho-ruk« potegnili iz stene ...

Zlagal bi se, če bi dejal, da smo jo rešili iz stene. Samo pomagali smo ji, pravzaprav le varovali smo jo, da je brez nevarnosti izplezala.

Med to našo pomočjo je prišel k izstopu še Jožev nečak Jaka. Mi smo odhiteli v dolino, Jaka in Joža pa sta pospremila Pavlo. Na Bambergovi poti je sicer nekoliko oslabela, toda hitro si je opomogla in srečno prišla v Aljažev dom.

Pavla, kot vemo, ni brez dote prišla v naš ljubi socializem. Umrla pa je menda kot »sirota Jerica«. Bog ji daj večni pokoj, Jaku in meni, ki sva še edini priči te pomoči v Čopovem stebru, pa zdravja.

NA SNEŽNIKU JE LETA 1874 STALA PRVA PLANINSKA KOČA

DOM POD VRHOM GORE BELOGLAVE

DRAGO KAROLIN

Snežnik ima že dokaj staro planinsko zgodovino, saj je med prvimi slovenskimi gorami, ki so zamikale planince.

Že leta 1872, to je 21 let pred ustanovitvijo Slovenskega planinskega društva v Ljubljani, se je v Trstu organizirala Primorska sekcija nemškoavstrijskega planinstva in se odločila postaviti prvo planinsko kočo na Snežniku. Z zidarskim mojstrom **Antonom Šabcem** iz Zagorja pri Knežaku se je dogovorila in sklenila pogodbo, da ji bo postavil postojanko do meseca julija 1874 na določenem mestu pod vrhom Snežnika za plačilo 900 goldinarjev.

Dr. Valter Bohinec in **France Planina** sta v knjigi Slovensko Primorje v luči turizma (1952) zapisala, da je ta sekcija napravila mnogo koristnega dela na našem kraškem svetu, kar je v poznejših letih prišlo prav slovenskim planinskim društvom, zlasti pri odkrivanju kraških jam in olajšanju dostopov v gore.

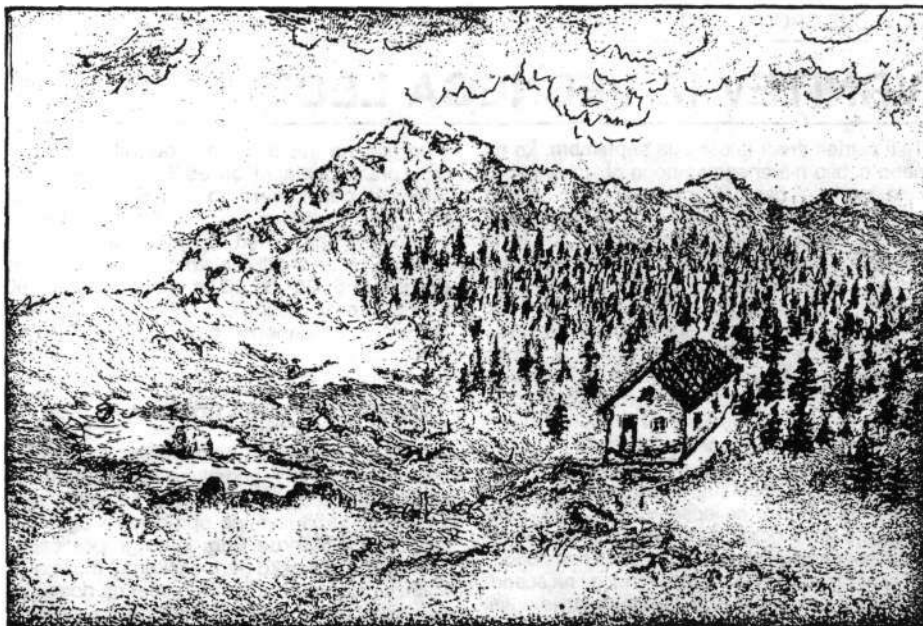
Sekcija je ob 20-letnici obstoja leta 1892 izdala tiskano brošuro s kroniko delovanja. Iz nje se da razbrati, da je za slovesno otvoritev koče napisal botanik **Richard Kuhman** verzificirano

deloma humoristično besedilo, ki bi ga ob proslavi dne 19. 7. 1874 recitali planinci, kot da bi to govorile rože, ki rastejo na Snežniku. Ker je imenovani botanik tri tedne pred otvoritvijo umrl, je režijo prevzel **Rudolf Baumbach**. Ta je Slovencem znan zaradi pripovedke o Zlatorogu, ki jo je napisal v nemščini, v naš jezik pa jo je prevedel **Anton Funtek**. V kroniki je sicer napisanih okoli trideset verzov, vendar naj jih za pokušino navedemo samo nekaj.

Ker v višjih legah Snežnika ni vodnih izvirov niti na sončni niti na osojni strani, od izvira nižje dol pri Leskovi dolini pa je dve uri hoda, je morala sekcija izbrati lokacijo za kočo blizu globoke ledene jame, v kateri se je stalno svetlikala gladina čiste vode. Izmerili so, da jo je dovolj za zidanje in začasno oskrbovanje koče. Jama je bila v nadmorski višini 1500 metrov na osojni strani vzhodno pod vrhom Snežnika.

Lastnik gozda knez **Jurij Schönburg** je dal za postavitev postojanke zemljišče in potrebne količine lesa, drv, kamenja, apnenca in peska, vse brezplačno.

Po pogodbi prevzetega dela se je zidarski mojster skupno s pomočniki resno lotil in k sreči

Snežniška koča iz leta 1874

kočo sezidal do danega roka, kajti na večer pred otvoritvijo se je vanjo zateklo okoli štirideset planincev, ki so prenočili v dveh sobah, deloma na pogradih, deloma na zasilnih ležiščih na podstrešju.

Zjutraj se je že pred svitom podala na vrh Snežnika večja skupina planincev in gostov opazovat vzhajanje sonca. Med drugim so gledali stožčasto temno senco, ki jo vrh Snežnika ob vzhajanju sonca le nekaj minut meče v smeri proti Trstu.

Ko so se vrnili z vrha, so bili planinci in gostje že zbrani pred kočo in so čakali, da jo sekcija slovesno odpre. Čez vhodna vrata je bil pripet zelen trak.

Oblečen v rumen jopič in z rumenim cvetom encijana v roki je stopil na zvišano mesto pred kočo Rudolf Baumbach in nagovoril množico:

*Prijatelji planin in rož!
Pozdravljam vas prisrčno in iskreno!
Z menoj naj tisoč rož vam dobrodošlico želi!
Poznate me kot skromnega zemljana,
a danes tu pred vami
duhá predstavljam kralja Encijana,
ki kugo že pred davnim tisočletjem
ozdravljaval s koreniko je z rumenim cvetjem.*

*Priromali od blizu ste pa tudi iz daljave
odpirat dom pod vrhom gore beloglave.
Pozivam torej Primulo,
cvetico flore gorske,
naj z zlatim ključem nam odpre
hram Sekcije Primorske!*

Iz množice čakajočih izstopi mlado dekle in pred kraljem Encijanom ljubko zažgoli:

*Sem Primula, mlado dekle,
mi rožica ključev je nemško ime,
res, cvet se rumeni blesti kot zlató,
a vrat pa se s cvetom odprlo ne bo.*

*Za kočo prinašam vam ključ iz železa,
ki v njem zakovana je želja iskrena:
»Naj mnogo let vrata planincem odpira,
pred malharji zlimi pa varno zapre.«*

Ko je planinec, ki je predstavljal junaka **Ahileja**, prerezal zeleni trak, pripet čez vrata, ki jih je hip zatem Primula odklenila z železnim ključem, je v množici planincev in gostov vzklopelo veselo vrskanje in nazdravljanje s penečim se vinom šampanjcem. V kroniki je navedeno, da **se je ob otvoritvi koče pelo nemške, slovenske in češke pesmi.**

Koča, ki je doživela vlome in hude zime, je dajala zavetje planincem vse do leta 1892, ko je zaradi dotrajane strehe začela naglo propadati. Sekcija jo je zapustila in najela novo zavetišče v Leskovi bolini.

Leta 1899 je **Strninski**, ki je v Planinskem vestniku opisal pot iz Loške doline na Snežnik, v spisu navedel, da je videl pod vrhom Snežnika v gozdu pri Novih Krajšinah (1500 m) razpadajočo planinsko kočo.

Čas je odplaval prvo planinsko kočo na Snežniku. Ostala je samo kronika o njej in verz Rudolfa Baumbacha o Snežniku:

*Živí naj gôra s krono snežnobelo
in gozd duhtečih jelk pod njo.
Ko dvigneš se na njeno strmo čelo,
v daljavo daleč splava ti oko.**

* Vse verze je iz nemščine prevedel Drago Karolin